



ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ - ΟΙ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ - ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Περίπτερα στις γειτονιές της Πάτρας

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΕΠΕΣΠΕΥΣΕ ΤΗΝ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥΣ



☉ Λήψη του 1970 στη διασταύρωση των οδών Γούναρη και Κορίνθου. Υπέροχη η οικία Χαϊδόπουλου, κτίσμα που στέγασε την Εθνική Τράπεζα και που δυστυχώς κατεδαφίστηκε. Σήμερα ούτε το περίπτερο (στην πλευρά της Γούναρη) σώζεται... (αρχείο Δωρή, Δημοτική Βιβλιοθήκη Πάτρας)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ
ΤΑΣΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Μια από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης της τελευταίας δεκαετίας είναι και ο αφανισμός των περιπτέρων. Ως γνωστόν μετά το 2009 τα

δεδομένα άλλαξαν. Ο κόσμος περιορίσε τα έξοδα, έπαψε να αγοράζει εύκολα διάφορα καταναλωτικά προϊόντα. Η εικοσαετής εκστρατεία κατά της επικίνδυνης για την υγεία συνήθειας του καπνίσματος άρχισε να αποδίδει, η αγορά τσιγάρων μειώθηκε. Πολλοί έκοψαν ή και περιορίσαν το

κάπνισμα ενώ κάποιοι άλλοι προτίμησαν να αγοράζουν χύμα καπνό. Κερασάκι στην τούρτα ήταν η κατακύβηλος στις πωλήσεις των εφημερίδων, σε συνδυασμό -πολλές φορές- με τη μείωση του ποσοστού κέρβους των περιπτεριστών. Καπνικά προϊόντα και Τύπος ήταν τα βασικά που

μπορούσαν να αγοράσει από ένα περίπτερο. Μοιραία λοιπόν, το ένα μετά το άλλο τα περίπτερα έκλειναν αφού δεν μπορούσαν να αντέξουν, καθώς άλλωστε μερικά από αυτά είχαν και υψηλό ενοίκιο. Κι ήταν ελάχιστοι αυτοί που μπορούσαν να υπομένουν ένα απάνθρωπο ωράριο από τις

6 το πρωί έως τα μεσάνυχτα για 10-20 ευρώ μεροκάματο. Τα περίπτερα έκλειναν (και κλείνουν) το ένα μετά το άλλο και κάποια στιγμή, ως υποχρεούται από τον Νόμο, παρενέβησαν οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου απομακρύνοντάς τα. Ακόμα και σήμερα θα έχετε δει κουφάρια, απομεινά-

ρια μιας άλλης εποχής. Ο περιπτεράς ήταν το επίκεντρο της γειτονιάς, ο άνθρωπος που ήξερε κάθε πληροφορία. Οι εποχές αλλάζουν δραματικά, μαζί τους και οι άνθρωποι και οι ανάγκες τους. Στα τόσα επαγγέλματα που χάθηκαν σχεδόν προστίθεται ένα ακόμα...

☛ **ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΑΣ** κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα είχαν κατατάξει την Αχαΐα στην πρωτοπορία της Ελλάδας και της Ευρώπης. Είχαν φέρει ανάπτυξη, ευημερία και πολιτισμό. Σήμερα, δυστυχώς, διανύουμε την πιο «σκοτεινή» περίοδο. Οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες πλήττονται, ενώ η Αχαΐα είναι στις τελευταίες θέσεις σε όλους τους δείκτες. **Η παράταξη «Επιμελητήριο Πρωταγωνιστής»** ιδρύθηκε για να μετατρέψει το Επιμελητήριο από «απόντα» σε «πρωταγωνιστή» της προσπάθειας να πάρει ξανά η Αχαΐα τη θέση που της αρμόζει στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό, σας προσφέρουμε μια σειρά **Ενθέτων** που περιγράφουν την **ένδοξη ιστορία των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών της Αχαΐας**.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

- ☛ Η ανάπτυξη και η τοπική οικονομία στον 19ο και 20ό αιώνα
- ☛ Βιομηχανίες-Επιχειρήσεις-Πρόσωπα-Γεγονότα

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ



ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΙΑ

Απέναντι από το 3ο Γυμνάσιο

ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΦΛΟΓΕΡΑ



Ο Γιώργος Φλογεράς μπροστά στο περίπτερο με φόντο το «Φαντάζιο» που είχε εξώφυλλο τον Γιώργο Νταλάρα και την εφημερίδα «Εμπρός» που ασχολιόταν με την βασιλομήτωρα



Το περίπτερο με τους Ανδρέα και Γιώργο Φλογερά (και κρεμασμένη την «Ακρόπολη»). Γκρεμίστηκε το 1987 (αρχείο Γιώργου Φλογερά)

Κάπου μεταξύ 1969 και 1970 οι δύο φωτογραφίες από το περίπτερο του Νι-

κόλαου Ζέρβα. Ο ιδιοκτήτης ήταν ανάπηρος πολέμου και έμενε στη Βάρδα. Το περίπτερο το λειτουργούσε

ο αξιωματικός Ανδρέας Φλογεράς, επικουρούμενος από τον γιο του Γιώργο βρισκόταν στη βορειοδυτική γωνία της δια-

σταύρωσης Ασμάκη Φωτήλα και Νικήτα, ακριβώς απέναντι από την είσοδο του 3ου Γυμνασίου. Στην περιοχή πε-

ριζ της πλατείας Βουδ υπήρχαν 4 περίπτερα. Το αναφερόμενο του Φλογερά, επί της πλατείας Βουδ, στη γωνία Αγίας Τρι-

άδας - Λύκωνος και στη διασταύρωση Σμύρνης και Ιεροθέου. Σήμερα απέμεινε μόνο αυτό πάνω στην πλατεία Βουδ...

Η ΠΑΛΙΑ ΚΑΡΤ-ΠΟΣΤΑΛ

Το περίπτερο της «Πελοποννήσου»

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ ΤΗΣ «ΓΚΡΕΚΑ» ΠΟΥ ΠΟΥΛΗΘΗΚΕ ΤΟ 2014

Να κι ένα ξεχωριστό περίπτερο, επίσης παλιό, έστω άυλο, αφού δεν υπήρξε ποτέ, όμως έγραψε και γράφει ακόμα ιστορία! Είναι ένα ξεχωριστό περίπτερο της «Πελοποννήσου».

Περιδιαβαίνοντας στο ίντερνετ, «πέσαμε» στο www.delcamp.net, σάιτ που αυτοπροσδιορίζεται ως «The International Meeting Place for Collectors», δηλαδή ως το διεθνές μέρος συνάντησης συλλεκτών. Οποία έκπληξη, όταν ανάμεσα στα δεκάδες εκθέματα που διατίθενται για πώληση ήταν και η συγκεκριμένη καρτ - ποστάλ της «Πελοποννήσου»!

Φαίνεται μια υπάλληλος σε περίπτερο να κρατά την εφημερίδα «Πελοπόννησος», όπου εμφανίζεται καθαρά και η φράση στο πάνω μέρος



Ο πλειστηριασμός της συγκεκριμένης καρτ - ποστάλ ξεκίνησε στις 31 Δεκεμβρίου του 2012, με αρχική τιμή 79,99 ευρώ. Στα τέλη του 2014 πουλήθηκε σε άγνωστο συλλέκτη

«(ΕΙ)Σ ΤΑΣ ΕΠΑΛΞΕΙΣ». Στο εικονικό περίπτερο έχουν κρεμαστεί και άλλες εφημερίδες, όπως η «Βραδυνή», η «Μεσημβρινή», η «Ελευθερία», η «Καθημερινή», το «Βήμα», η «Ακρόπολις», η «Εστία», το «Έθνος», τα «Νέα», η «Αθηναϊκή», ο «Ταχυδρόμος» κ.ά. Παράλληλα στο πάνω μέρος της αριστερής πλευράς του «περιπτερού» κρέμονται, με μανταλάκια ασφαλώς, περιοδικά, όπως οι «Εικόνες», η «Γυναίκα», το «Πρώτο» κ.ά. Εφημερίδες και περιοδικά που έκαναν τεράστια διαδρομή στον χώρο της ενημέρωσης από τότε έως σήμερα (μισός αιώνας έχει περάσει) και που τα περισσότερα εξ αυτών έκλεισαν. Το «περίπτερο» με την έξοχη προμετωπίδα στην ορο-

φή διαφημίζει στις μετώπες του την «Πελοπόννησο» και πιο κάτω εταιρείες όπως η «Philips», η «Eico», η «FIAT», η «Κελνίνατορ», αλλά και τη διαφημιστική εταιρεία «ΓΚΡΕΚΑ». Είναι μια διαφήμιση της «Πελοπόννησου» που τύπωσε στις αρχές της δεκαετίας του '60 τις συγκεκριμένες ευχετήριες κάρτες, τις οποίες άνοιγες και έγραφες τις ευχές. Έχει φιλοτεκνηθεί για λογαριασμό της εφημερίδας «Πελοπόννησος» και υπογράφεται από τον πρώτο γραφίστα της Πάτρας, έως και τη δεκαετία '80 (διαφημίσεις «Γκρέκα»). Η εταιρεία στεγαζόταν στο πάνω μέρος της πλατείας Γεωργίου και επί της ουσίας έχει επιμεληθεί επί πολλά χρόνια την οπτική επικοινωνία

και όλες τις διαφημίσεις της πόλης... Το γραφείο, ισόγειο, όπως θυμούνται οι πιο παλιοί, ήταν ιδιαίτερα λιτό, με πολύ λίγα πράγματα μέσα και στην άκρη ποιοτισμένες ταμπέλες διαφημίσεων που τις έφτιαχναν οι υπάλληλοι στο βάθος, δηλαδή πίσω από το γραφείο. Υπεύθυνος ήταν ο Κώστας Ανδριόπουλος, ο πιο παλιός γραφίστας της Πάτρας. Τα τελευταία όμως χρόνια, σε μεγάλη ηλικία και λόγω κάποιας ασθένειας, έτρεμαν τα χέρια του και δεν μπορούσε να δουλέψει κανονικά (τέλη δεκαετίας '80). Σχεδίαζε όλες τις μακέτες μόνο με το χέρι, ακόμα και τα κείμενα. Συνεργαζόταν στενά με το ταυτογράφο του Αρτίν Μπαλαγιάν, όπου οι μακέτες του γίνονταν κλισέ. Το τέ-

λος της Γκρέκα (ή του Γκρέκα, όπως τον έλεγαν οι πελάτες του), συνέπεσε χρονικά με την αλλαγή τεχνολογίας στις γραφικές τέχνες, την εποχή της φωτοσύνθεσης και αργότερα της ψηφιακής εποχής που άλλαξε τα πάντα, για πάντα. Λίγα μέτρα πιο μακριά από την έδρα της «Γκρέκα» ήταν τα γραφεία της «Πελοποννήσου», επί της Αλεξίου Υψηλάντου (σχεδόν και Γεροκωστοπούλου γωνία). Είναι άγνωστο πώς και από ποιον έφτιασε η συγκεκριμένη καρτ - ποστάλ έφτασε να πωλείται στο συγκεκριμένο σάιτ. Ο πλειστηριασμός ξεκίνησε στις 31 Δεκεμβρίου του 2012 με 79,99 ευρώ, ενώ χαρακτηρίζεται ως «Extremely rare», δηλαδή ιδιαίτερα σπάνια.

ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΗΚΑΝ

Περίπτερα στην Πάτρα

«ΜΑΣ ΑΔΕΙΑΣΑΝ ΤΗ ΓΩΝΙΑ». ΔΕΚΑΔΕΣ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΠΟΥ «ΕΝ ΜΙΑ ΝΥΚΤΙ» ΧΑΘΗΚΑΝ ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΜΑΣ. ΔΕΝ ΕΦΤΑΙΓΕ ΠΑΝΤΑ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ!



1



2



3



4



5



6



7

1 Το περίπτερο που βρισκόταν Γούναρη και Μαιζώνος. Κάποια στιγμή σχεδόν καταστράφηκε σε αυτοκινητιστικό τροχαίο...

2 Περίπτερο Κανακάρη και Γεροκωστοπούλου μπροστά από το καφενείο. Εστώ και με νέα «εμφάνιση» λειτουργεί ακόμα

3 Ακόμα ένα περίπτερο στην οδό Αγίου Νικολάου, λίγο πριν τη γωνία με την Κορίνθου. Μεταφέρθηκε ακολούθως στη γωνία, επί της Κορίνθου. Εδώ και λίγα χρόνια δεν υπάρχει πια (αρχείο Ανδρέα Αύλιου)

4 Περίπτερο στη γωνία της Μαιζώνος με την Αγίου Νικολάου, σε προπολεμική καρτ ποστάλ εποχής, όταν λεγόταν Γεωργίου Β'. Έχει μεταφερθεί λίγα μέτρα, επί της Αγίου Νικολάου

5 Στην οδό Αγίου Ανδρέου το 1968 (αρχείο Μιχάλη Δωρή)

6 Το ξενοδοχείο «Κεντρικόν» που βρισκόταν στη βορειοδυτική γωνία της διασταύρωσης Αγίου Ανδρέου και Ζαΐμη. Μπροστά, στην αγορά Αργύρη, μόλις διακρίνεται περίπτερο που κάποια στιγμή μεταφέρθηκε στο απέναντι πεζοδρόμιο και τελικά απομακρύνθηκε για πάντα (αρχείο Δήμου Πατρέων)

7 Περίπτερο στο λιμάνι της Πάτρας, το 1958 (αρχείο Mario de Biaci - Montadori)

ΑΠΟ ΤΑ 250 ΠΟΥ ΥΠΗΡΧΑΝ

Έχουν απομείνει λιγότερα από 100...

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΕΡΙ ΤΑ 4.000 ΑΠΟ 10.000 ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΑΝ ΠΡΙΝ ΜΕΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τα παραδοσιακά περίπτερα, που ήταν συνυφασμένα με την ζωή μας επί δεκαετίες, παύουν να υπάρχουν, αποτέλεσμα της γνωστής «εξέλιξης», που παραπέμπει στην ιστορία του έργου του Μίλερ, «Ο θάνατος του εμποράκου».

Τα λειτουργικά και εξυπηρετικά αυτά κτίσματα του δημόσιου χώρου, με τις περίτεχνες κατασκευές τους, αποτέλεσαν επί δεκαετίες μια Ελληνική, λαϊκή δραστηριότητα, που όμως συνεχώς και αδιαλείπτως συρρικνώνεται. Τα στοιχεία είναι αμείλικτα. Το 2010 π.χ. στην Ελλάδα υπήρχαν πάνω από 10.000 περίπτερα και σήμερα, ζήτημα να έχουν μείνει 3.500. Το ίδιο συμβαίνει και στην Πάτρα. Έχουν απομείνει λιγότερα από 100, από τα 250 που υπήρχαν μέχρι πριν μια δεκαετία.

Η αποξήλωσή τους είναι μια χρονοβόρα διαδικασία, αφού αναζητούνται από την υπηρεσία του δήμου Πατρέων οι απόγονοι του περιπτερούκου στο όνομα του οποίου είχε εκδοθεί η άδεια, προκειμένου να αναφέρουν αν επιθυμούν την συνέχιση ή την μεταβίβασή της σύμφωνα με



1



2

την νομοθεσία ή την προβλεπόμενη παύση της.

Με αποφάσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο, διευκολύνεται τυχόν μεταφορά τους σε άλλα σημεία της πόλης, στα οποία υπάρχει άδεια για περίπτερο και δεν λειτουργεί, έτσι ώστε να αποφευχθεί η εγκατάλειψή τους και η παύση λειτουργίας τους. Όμως και σε αυτές τις περιπτώσεις

ο αριθμός τους είναι πολύ μικρός, φτάνοντας στην σημερινή, αποκαρδιωτική εικόνα. Έτσι δεν απομένει κάτι άλλο, παρά μόνο η αποξήλωσή τους.

Ήδη έχουν αποξηλωθεί περισσότερα από 100 μέχρι τώρα και η διαδικασία συνεχίζεται όμως, όπως και στα προηγούμενα, πρέπει να προηγηθεί η ΔΕΗ και να

αποξηλωθεί τα ρολόγια παροχής ηλεκτρικού ρεύματος. Τελευταία απομακρύνθηκαν τα περίπτερα: Κωνσταντινούπολης 81, Ηρώων Πολυτεχνείου 52, Γούναρη - Μπουκαούρη, Κωνσταντινούπολης - Φαβιέρου, Αλ. Υψηλάντου - Κολοκοτρώνη, Γοργοποτάμου - Ευβοίας, Ελ. Βενιζέλου - Κορίνθου, Ηρ. Πολυτεχνείου - Τερψιθέας, Ιω-

νίας - Νικαίας, Τέρμα Σολωμού, Νοταρά - Αχελώου, στον Άγιο Βασίλειο, Λύκωνος - Αγίας Τριάδας, Νικαίας - Αγίας Τριάδας, Ζακύνθου 26, Πανεπιστημίου - Αχαϊκής Συμπολιτείας, Κολοκοτρώνη - Αγίου Ανδρέου, Αγίου Ανδρέου - Μιαούλη, Πανεπιστημίου 254, Γερμανού - Αγίου Δημητρίου, Κορίνθου - Αράτου, Αγίου Ανδρέ-

ου στη Β' ΔΟΥ, Μαιζώνος και Παπαφλέσσα, Μπουκαούρη και Παντοκράτορας, Πατρών - Κλάους, έξω από το Παμπελοποννησιακό Στάδιο, πλατεία Μαρούδα, Μαιζώνος και Κανάρη, Ευβοίας και Μιλήτου, Βορείου Ηπείρου και Βύρωνος, Κορίνθου και Λαχανά, Γούναρη μεταξύ Κανακάρη και Καραϊσκάκη και δεκάδες ακόμα...



3



4



5

1 Γούναρη, μπροστά στη στοά μεταξύ Κανακάρη και Καραϊσκάκη 2 Στην Ευνάρδου και Γερμανού το 1968, το περίπτερο του Τάκη Χακιάκου ή Βαρλάμου (αρχείο Παναγιώτη Τζόλα) 3 Νεαρή κοπέλα μπροστά στον Παντοκράτορα τον χειμώνα του 1943. Διακρίνεται πίσω της το περίπτερο που υπήρχε τότε επί της πλατείας, μοναδικό δείγμα εξαιρετικής αισθητικής (αρχείο Παύλου Τσουλά) 4 Το περίπτερο που υπήρχε μπροστά από την Εμπορική τράπεζα στην οδό αγίου Ανδρέου και που σήμερα έχει απομακρυνθεί 5 Θεές φρεσκοτυπωμένη τοπική εφημερίδα, θες περιοδικά, θες σοκολάτες, μπίρες ή εκείνο το αφράτο τσουρεκάκι (ναι, εκείνο στο διάφανο σακουλάκι, κλεισμένο με συρραπτικό!). Όλο και κάτι θα είχαν αγοράσει -οι μεγαλύτεροι- απ' τα χερράκια του. Σφηνωμένος στο κάδρο του, με κορνίζα από αναπτύρες BIC, καραμέλες βουτύρου ION, κομπολόγια, καρτ - ποστάλ με το άθινο ρολόι, το αγαλμάτι του Σάτυρου και φόντο τα τσιγάρα. Στο βάθος δεξιά προφυλακτικά STOP, με ταυτόχρονο κλείσιμο του ενός ματιού... Το περίπτερο του Σταθμού του ΟΣΕ στην Αγίου Ανδρέου. Ούτε μια μέρα, ούτε μια νύχτα, από τα μέσα της δεκαετίας του '50 δεν έκλεισε ποτέ! Στη φωτογραφία ο Ανδρέας Σαράντης στο πόστο του από το 1989, συντροφιά πάντα με ένα ραδιοφωνάκι... (αρχείο Αρη Μπετχαβά)



1α 1β Το περίπτερο Γερμανού και Ηλείας στα 1968, που δεν υπάρχει πια όπως και τα διπλανά κτίρια. Επίκεντρο της γειτονιάς... (πανομοιότυπες σχεδόν λήψεις, αρχείο Μιχάλη Δωρή) **2** Ακόμα ένα περίπτερο που απομακρύνθηκε, στην οδό Γούναρη μπροστά από το κτίριο της Νομαρχίας (αρχείο Παναγιώτη Πορφυρόπουλου) **3** Το περίπτερο του Μπογόρδου έναντι του Σταθμού του ΟΣΕ στην Οθωνος - Αμαλίας (αρχείο Αλεξάνδρας Καραβυστάση) **4** Ο νεαρός Απόστολος Λιακόπουλος στο περίπτερο που διατηρούσε στην πλατεία Τριών Συμμάχων, μπροστά από την Εθνική Τράπεζα. Το περίπτερο λειτουργεί ακόμα (αρχείο Απόστολου Λιακόπουλου) **5** Πλάνο της Ιταλικής Ψαραγοράς της Πάτρας που βρισκόταν στην Ζαΐμη μεταξύ Ρήγα Φεραίου και Αγίου Ανδρέου. Διακρίνεται επί της Αγίου Ανδρέου χαρακτηριστικό περίπτερο της εποχής. Βρισκόμαστε στα 1929 (πηγή: Αρχίνη Αλινάρι) **6** Διασώζεται ως σήμερα, κι ας μην λειτουργεί, το χαρακτηρισθέν ως διατηρητέο περίπτερο στο Μαρκάτο, επί της πλατείας Καποδιστρίου (Ερμού και Υψηλάντου). Λήψη της Λιμνίας Σιακοβέλη το 1990

ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Η διαφορά στο πέρασμα των χρόνων



Και μια αντίθετη περίπτωση, δηλαδή το «πριν» χωρίς περίπτερο, το «μετά» με περίπτερο και το «τώρα» χωρίς περίπτερο. Αρχές δεκαετίας '60, ο νεαρός κατεβαίνει με το ποδήλατό του την οδό Καποδιστρίου στο ύψος της Μπενιζέλου Ρούφου! Απίστευτο πλάνο, η γειτονιά θυμίζει περισσότερο χωριό. Μικρά σπίτια στον κωματόδρομο, το πιο σημαντικό όμως είναι πως οι Πατρινοί είχαν ένα πολύτιμο πλεονέκτημα: Εβλεπαν οριζόντια, μπορούσαν να βλέπουν στο βάθος, είχαν θέα. Το ίδιο πλάνο μισόν αιώνα αργότερα. Αριστερά υπάρχει πλέον ένα περίπτερο. Και τέλος, η ίδια γωνιά όπως είναι σήμερα, χωρίς περίπτερο...

ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Για την στήριξη των αναπήρων πολέμου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ, ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΩΣ ΚΑΠΝΟΠΩΛΕΙΑ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 200Υ ΑΙΩΝΑ

Περίπτερο ονομάζεται μικρό κτίσμα, το οποίο χρησιμοποιείται ως μικροκατάστημα, σε ειδικά αδειοδοτημένο από τις τοπικές αρχές, χώρο του πεζοδρομίου. Η λέξη είναι σε χρήση από την αρχαιότητα, ως επίθετο στον περίπτερο ναό (ναός ο οποίος περιβάλλεται από κίονες σε όλες τις πλευρές του).

Είναι, ίσως, ελληνική πατέντα, τόσων δεκαετιών τα περίπτερα. Βρίσκονται συνήθως σε πλατείες ή κοντά στο δρόμο, ως ανεξάρτητα κτίσματα, συνήθως από ξύλο. Οι ιδιοκτήτες τους («περιπτεριούχοι», ή «περιπτεράδες») πωλούν μια μεγάλη ποικιλία αντικειμένων, με κύρια προϊόντα: εφημερίδες, τσιγάρα και περιοδικά. Δίπλα στα περίπτερα τοποθετούνται συνήθως ψυγεία για χυμούς, αεριούχα ποτά, εμφιαλωμένο νερό ή και γάλα, αλλά και καταψύκτες για παγωτό (ψυγεία παγωτού). Όμως ο χάρτης των περιπτερών της χώρας, καθώς η οικονομική κρίση και οι νέοι νόμοι αλλάζουν τον τρόπο λειτουργίας τους και σταδιακά και το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς. Τα περίπτερα όπως τα γνωρίζαμε θα αποτελούν σύντομα ανάμνηση αφού θα μετεξελιχθούν σε μεγαλύτερα, ενώ από οικογενειακές επιχειρήσεις σταδιακά θα μπορούν να περάσουν σε εταιρείες. Τα περίπτερα, είναι ένας ελ-



ληνικός θεσμός ηλικίας 100 χρόνων, με αποτέλεσμα οι εξελίξεις να έχουν ξεπεράσει κατά πολύ τη νομοθεσία που τα ίδρυσε.

Στις αρχές του 20ού αιώνα έκαναν την εμφάνισή τους στην Ελλάδα, ως ελάχιστη μορφή οικονομικής βοήθειας προς τους τραυματίες και τους ανάπηρους των συνεχιζόμενων πολέμων στους οποίους συμμετείχε, η Ελλάδα.

Τα περίπτερα στη χώρα μας είναι κομμάτι της κοινωνίας μας εδώ και πολλά χρόνια.

Η μορφή τους όπως την ξέρουμε, είναι Ελληνική ιδιαιτερότητα και πρωτοτυπία, η οποία όμως παρέχει ευκολία και πρακτικότητα στην καθημερινότητα, και τη δικιά μας και των τουριστών.

Στην αρχή λοιπόν, ήταν μικρά καπνοπωλεία, τα οποία εμφανίστηκαν αμέσως μετά την πρώτη ίδρυση του Ελληνικού κράτους στο Ναύπλιο και λίγο μετά ήρθαν και στην Αθήνα. Σιγά - σιγά τα προϊόντα που πωλούσαν πληθύναν και έτσι έφτασε στις προθήκες τους το πρώ-

το φιλολογικό περιοδικό, το «Έρις» το οποίο πωλούνταν προς 25 λεπτά. Πύκνωσαν μετά την ήττα της Ελλάδας στον πόλεμο του 1897 με την Τουρκία, σε αστικά κέντρα της περιφέρειας. Στην Αθήνα το πρώτο περίπτερο λειτουργήσε στην οδό Πανεπιστημίου το φθινόπωρο του 1911. Από το 1899 ξεκίνησε η κορήγηση αδειών σε τραυματίες πολέμου και έτσι ξαφνικά ο αριθμός τους μεγάλωσε κατά πολύ. Την εποχή εκείνη μόνος τρόπος ενημέρωσης ήταν οι εφημε-

ρίδες, οι οποίες πολύ γρήγορα έγιναν μέρος της γκάμας των περιπτερών, βοηθώντας στην ανάπτυξή τους.

Το 1912 όμως ήταν μικρά, πρόχειρα κατασκευασμένα, ξύλινα κουβούκλια με ελάχιστα προϊόντα όπως εφημερίδες και κύμα τσιγάρα. Στη συνέχεια νέες νομοθετικές διατάξεις διέυρυναν τις κατηγορίες των δικαιούχων, συμπεριλαμβάνοντας πολύτεκνους και τα άτομα με αναπηρία.

Μέσω των περιπτερών το κράτος μπόρεσε να ελέγξει

το καπνικό εμπόριο. Μέχρι τότε διεξαγόταν από πλανόδιους μικροπωλητές και ελάχιστα καπνοπωλεία με αποτέλεσμα να κάνονται έσοδα από τον κρατικό κορβανά. Δίνοντας στα περίπτερα το αποκλειστικό δικαίωμα πώλησης καπνοβιομηχανικών προϊόντων, δημιούργησε ένα φοροεισπρακτικό μηχανισμό που του απέδωσε, με ελάχιστο κόστος, πολύ υψηλά έσοδα.

Το 1922 και πιο συγκεκριμένα τον Σεπτέμβριο το Υπουργείο Περιθάλψεως κατέθε-



1 Κωνσταντινουπόλεως και πλατεία Αγίας Σοφίας 2 Γούναρη και Κανακάρη (νοτιοδυτική γωνία) επί της Γούναρη, πριν μεταφερθεί κατά λίγα μέτρα προς την Κανακάρη 3 Στην πλατεία Αγίου Γεωργίου 4 Κολοκοτρώνη και Καραϊσκάκη (1979, αρχείο Βασίλη Καραβασιλή) 5 Καλαβρύτων και Πόντου



σε νομοσχέδιο σύμφωνα με το οποίο οι Νόμοι 254 και 1960, οι οποίοι αναφέρονται στα ήδη ανεγερθέντα περίπτερα, αλλά και σε αυτά που πρόκειται να ανεγερθούν στο μέλλον, θα παραχωρούνται προς αποκλειστική χρήση στην «Πανελλήνιον Ένωσην Τραυματιών Πολέμου 1912-1921». Από το 1940 στα περίπτερα άρχισαν να πωλούνται «ζαχαρώδη» και αναψυκτικά - πορτοκαλάδες και γκαζόζες, φυλλαράκια τσίχλας με γεύση δυόσμου και κανέλας και αργότερα οι σοκολάτες. Αργότερα αλλάζει η σχετική νομοθεσία, αλλά-

ζει έτσι και η όψη τους, γίνονται όλα ομοιόμορφα και ομοιόχρωμα και με ίδιες διαστάσεις για όλη την Ελλάδα (1.30 X 1.50 μ.) με ρολά και ψυγείο για τα αναψυκτικά. Τοποθετούνται στα πεζοδρόμια, στις πλατείες, στα πάρκα, στις στάσεις των λεωφορείων, στα ΚΤΕΛ. Η έλευση των τηλεφώνων στην Ελλάδα δίνει μεγάλη ώθηση στα περίπτερα, τα κάνει πολύ σημαντικά όπου βρίσκονται. Η δεκαετία του '50 και του '60 είναι οι δεκαετίες της μεγάλης εσωτερικής μετανάστευσης και πλήθος ανθρώπων από την επαρχία συρρέουν στην Αθήνα κατά κύριο λό-

γο. Για τηλεφώνο στο σπίτι ούτε κουβέντα, έτσι τα περίπτερα με τις τηλεφωνικές τους συσκευές και τα τηλέφωνα με μετρητές και αργότερα με κερματοδέκτες είναι βασικά για την επικοινωνία με συγγενείς και φίλους στους τόπους καταγωγής. Οι περιπτεράδες ξέρουν περισσότερο για τη γειτονιά από τους πάντες, ακούν τα πάντα βλέπετε! Με τα χρόνια όλο και περισσότερα προϊόντα βρίσκονται κάτω από τη σκεπή τους, στα ράφια ή στα ψυγεία τους και το περίπτερο εδραιώνεται στις συνήθειές μας. Το δικαίωμα παραχώρησης

άδειας καπνοβιομηχανικών προϊόντων παραμένει κατά σειρά προτίμησης στους αναπήρους και θύματα πολέμου και ειρηνικής περιόδου του ν 1370/44. Παρομοίως και για τους πολίτες (ψιλικά κλπ) που θέλουν ν' αποκτήσουν την ανωτέρω άδεια, μειώνεται ο χρόνος μόνιμης κατοικίας που απαιτείται από 5 σε 4 χρόνια. (στο σχέδιο νόμου αναφερόταν 2 χρόνια). Να διευκρινίσουμε εδώ ότι ο άμαχος πληθυσμός και τα θύματα δεν δικαιούνται άδεια πώλησης καπνοβιομηχανικών προϊόντων, εφόσον αυτό είναι «ενσωματωμένο» στην άδεια περιπτερού.

ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ '60, '70 ΚΑΙ '80 Πολιτικολογίας το ανάγνωσμα



☉ Περίπτερο στο Αρσάκειο, γωνία Γκότση και Κορίνθου (διπλής κατεύθυνσης τότε), αρχές δεκαετίας '70. Από τα λίγα που σώθηκαν μέχρι σήμερα καθώς λειτουργεί από τον Αλέξη Πετρόπουλο (αρχείο Σπύρου Λουκόπουλου)

Ένα από τα μοναδικά στοιχεία των περιπτερών, που δεν μπορεί να αντικατασταθεί, ήταν το γεγονός πως συνεισέφεραν στους πολιτικούς διαλόγους, στα πηγαδάκια. Από νωρίς το πρωί που οι περιπτεράδες κρέμαγαν τις εφημερίδες με μανταλάκια ξεκινούσαν οι πολιτικολογίες. Οι περαστικοί κάθζευαν

τα πρωτοσέλιδα (κι ενίοτε εξ αυτών επέλεγαν και την εφημερίδα) και φυσικά δινόταν η αφορμή για να ξεκινήσουν οι κουβέντες. Σπάνια υπήρχε ελεύθερος χώρος πέριξ των περιπτερών. Ήταν γεμάτος από πολιτικολογούντες. Φαινόμενο που γνώρισε δόξες, κύρια τις δεκαετίες '60, '70 και '80...



1 Το περίπτερο επί της Αγίου Ανδρέου, διαγωνιάς απέναντι από την πλατεία Τριών Συμμάχων, πριν από πολλά χρόνια. Υπάρχει ακόμα και σήμερα 2 Χαρακτηριστική περίπτωση περιπτερου που μετακόμισε λίγα μέτρα. Δισταύρωση Γούναρη και Κανακάρη (προπολεμική η φωτ.), μπροστά από το «Πάνθειον». Το περίπτερο βρισκόταν μπροστά στη Γούναρη, ενώ αργότερα μετακινήθηκε λίγα μέτρα προς την Κανακάρη όπου και λειτουργήσε μέχρι την περασμένη δεκαετία. Το Πάνθειον βομβαρδίστηκε από τους Ιταλούς το 1940 και ανακατασκευάστηκε μερικώς 3 Μαιζώνος και Ερμού 4 Γούναρη και Μαιζώνος (βορειοανατολική γωνία) 5 Σκάλες Γεροκωστοπούλου, δίπλα στον πλάτανο, το περίπτερο υπάρχει ακόμα

ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Τέλος εποχής

Η ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΔΕΚΑΔΩΝ ΠΕΡΙΠΤΕΡΩΝ ΑΠΟ ΟΛΗ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Δεκάδες περίπτε-ρα απομακρύνθη-καν τα τελευταία χρόνια, αφού τού-το έπρεπε να γίνει σύμφω-να με την κείμενη νομοθε-

σία. Περίπτερα της γειτο-ριάς που εξυπηρετούσαν τους περιοίκους, περίπτε-ρα που ήταν συνυφασμέ-να με την καθημερινότη-τα των Πατρινών. Σε ποιες

περιοχές ήταν; Πόσοι άρα-γε αντιλήφθηκαν την απο-μάκρυνσή τους; Περίπτερα που βρισκόταν στο ίδιο ση-μείο για πάρα πολλές δε-καετίες.



1

Μέχρι τέλους του 1931 αί νομαρχίαι είχαν χο-ρηγήσει άδειας περιπτέρων έν συνόλῳ 1816 και κατά νομούς ως εξής :

Νομαρχία	Περίπτερα	Νομαρχία	Περίπτερα
Καβάλλας.....	17	Κοζάνης.....	27
Κερκύρας.....	4	Φλωρίνης.....	23
Αχαΐας.....	62	Αρκαδίας.....	60
Ηρακλείου.....	64	Κεφαλληνίας.....	18
Σερρών.....	37	Αρτης.....	14
Τρικάλων.....	28	Εβρου.....	19
Βαθέος.....	44	Μεσσηνίας.....	165
Λασηθίου.....	40	Δέσβου.....	105
Ρεθύμνης.....	29	Χίου.....	18
Αττικής.....	197	Χανίων.....	37
Πρεβέζης.....	42	Πέλλης.....	15
Λακωνίας.....	122	Εύβοίας.....	97
Φθιώτιδος.....	46	Λαρίσης.....	77
Κυκλάδων.....	52	Ροδόπης.....	13
Ιωαννίνων.....	16	Ήλειας.....	95
Θεσσαλονίκης.....	57	Χαλκιδικής.....	40
Ζακύνθου.....	1	Δράμας.....	17
Αργολιδοκορινθίας.....	84	Αιτωλοακαρνανίας.....	39
		Σύνολον.....	1816

2



4

1 Το περίπτερο του Τάκη Βαρλάμου, γνωστό ως «περίπτερο του ποδοσφαίρου» που βρισκόταν Γερμανού και Βότσαρη στα 1968 (αρχείο Παναγιώτη Χαλκιάπουλου)

2 Λίγα χρόνια μετά την εμφάνιση των περιπτέρων, που έγινε μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους '12-'13, η Πάτρα είχε 62 περίπτερα, όπως βλέπουμε στον πίνακα της «Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας» του 1932 (αρχείο Χάρη Μακρυκώστα)

3 Έτσι ήταν τα περίπτερα επί δεκαετίες, όπως αυτό στη νοτιοδυτική γωνία της πλατείας Γεωργίου το 1979. Σήμερα έχει μετακινηθεί μερικά μέτρα (αρχείο ΕΡΤ)

4 Περίπτερο που υπήρχε μέχρι πρόσφατα στη γωνία των οδών Κορίνθου και Ζαΐμη. Το αρχοντικό πίσω του, είχε κρεμιστεί νωρίτερα... (αρχείο Ντίνου Τσοκόλη)

«ΕΠΙΛΟΓΕΣ»
 Το δεύτερο αφιέρωμα

«Πελοπόννησος» Σάββατο 4 Απριλίου 2015

Το ανά χείρας τεύχος των «Επιλογών» της «Π» είναι το δεύτερο αφιέρωμα στα περίπτερα της Πάτρας. Ο πρώτος σταθμός του οδοιπορικού ήταν τον Απρίλιο του 2015. Και τα δύο τεύχη είναι διαθέσιμα, για όποιον επιθυμεί να έχει ακεραία τη σειρά, στα γραφεία μας, Μαιζώ-νος 206 και Παπαφλέσσα.



3



ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ

Τα μεγάλα εμπορικά και πολυκαταστήματα

- ☞ Η πρώτη επιχείρηση στα τέλη του 19ου αιώνα ☞ Ιστορική αναδρομή
- ☞ Ο Μουστάκης και ο Ταξβίδης ☞ Οδός Μαιζώνας, η εμπορική οδός ☞ Καταστήματα που χάθηκαν
- ☞ Εξυπηρέτηση - προσωπικό - επάρκεια αγαθών στην καρδιά της Πάτρας ☞ Φωτογραφικό οδοιπορικό ☞ Οι καταστροφικές πυρκαγιές ☞ Παλιές ιστορίες

